

Ocena wyników badania sanitarno-weterynaryjnego bydła rzeźnego w Polsce w 2012 r.

Henryk Lis, Krzysztof Górski

z Katedry Rozrodu i Higieny Zwierząt Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach

W ostatnich latach w państwach Unii Europejskiej obserwuje się stały spadek pogłowia bydła. W 2012 r. stan tego pogłowia osiągnął liczbę 86,6 mln i był to rok zatrzymania się tego spadku,

a jednocześnie nastąpił już nieznaczny wzrost liczby młodego bydła rzeźnego i cieląt przeznaczonych do uboju.

Zmiany stanu pogłowia były różne w poszczególnych państwach Unii.

Najwyższy wzrost zaobserwowano na Węgrzech (ponad 7,5%), w Irlandii (5%), w Estonii (4,5%). Natomiast w Niemczech, Francji, Wielkiej Brytanii i w Polsce utrzymywał się na niezmiennym poziomie. Znaczny spadek pogłowia miał miejsce w Bułgarii (ponad 6%) oraz w Hiszpanii i na Litwie (2–3%; 1).

Produkcja wołowiny w 27 państwach Unii była w 2012 r. niższa w porównaniu z poprzednim rokiem o 4% i kształtowała się na poziomie 7,5 mln ton. Obniżył się znacząco eksport, gdyż zmniejszyła się podaż, która na Słowacji spadła ponad 13%; wysoki spadek podaży (8–9%) odnotowano w Czechach, Irlandii i Szwecji. W państwach największych producentów

wołowiny – w Hiszpanii i Niemczech – podaż obniżyła się od 1 do 2%, a od 5 do 6% we Francji i Wielkiej Brytanii. We Włoszech i w Polsce spadek produkcji wołowiny wynosił od 2,8 do 3,6%. Wzrost produkcji wołowiny zanotowano w Bułgarii (około 6%), w Rumunii (prawie 5%) oraz w Austrii (nieco poniżej 2%). Według prognoz Komisji Europejskiej odbudowa rynku wołowiny może nastąpić dopiero w 2014 r. (1).

W Polsce zmniejszona podaż wołowiny w 2012 r. miała wpływ na obniżenie się o 2% eksportu żywca, mięsa i przetworów z wołowiny. Eksport wyniósł 302,4 tys. ton, gdy rok wcześniej wynosił 322,5 tys. ton. Import był na poziomie roku poprzedniego i wynosił 20 tys. ton. Utrzymało się dodatnie saldo obrotów handlowych wołowiną.

W strukturze eksportu wołowiną dominowało mięso wołowe świeże i chłodzone (71%), mięso mrożone (16%), przetwory wołowe i żywiec (w ekwiwalencie mięsa) po 6% (2).

Głównymi odbiorcami mięsa wołowego były państwa Unii Europejskiej, dawniej piętnastki, które zakupiły 73,2% ogólnej puli (Holandia, Włochy) oraz Turcja – ponad połowę całego eksportu na rynek Unii.

Na uwagę zasługuje wzrost eksportu mięsa wołowego do Rosji, który w 2012 r. wyniósł 7 tys. ton, kiedy rok wcześniej tylko 3,2 tys. ton. Natomiast nastąpił znaczący spadek eksportu do Niemiec (o 18%), do 28 tys. ton. Poza Rosją odbiorcami naszej wołowiny były: Holandia, Szwecja, Francja i Niemcy.

Import mięsa wołowego (świeże, chłodzone, mrożone) był mniejszy w 2012 r. od roku poprzedniego o 12% i wynosił około 11,5 tys. ton. Wołowina świeża pochodziła głównie ze Słowacji, Czech i Wielkiej Brytanii, a mrożona z Czech, Irlandii i Wielkiej Brytanii. Saldo obrotów mięsem wołowym pozostało na poziomie 252 tys. ton.

Eksport żywca wołowego i cielęcego w ekwiwalencie mięsa w 2012 r. wyniósł ok. 20 tys. ton i był niższy od roku poprzedniego o 22%. Głównymi odbiorcami żywych zwierząt z Polski były, podobnie jak w latach ubiegłych, Holandia, Włochy, Hiszpania i Rosja (2).

Import żywca wołowego pochodził głównie z Litwy i Niemiec i wyniósł 7,2 tys. ton w ekwiwalencie mięsa. Eksport przetworów wołowych wyniósł 19,5 tys. ton, był wyższy niż w 2011 r. o 9,5%, a odbiorcami były głównie państwa Unii Europejskiej.

Inna była i jest w Polsce struktura ubojów bydła w porównaniu z państwami dawniej piętnastki. Różna jest też jakość produkowanej wołowiny. Najwyższa klasa polskiej wołowiny stanowi 30% ogólnej puli z ubijanego bydła, natomiast we Francji osiąga 70%.

W Polsce uzyskujemy z ubijanej sztuki około 200 kg i jest to o 100 kg mniej niż we Francji, czy o 68 kg mniej niż w Hiszpanii. Więcej mięsa z jednej ubijanej sztuki uzyskują Czesi (292 kg), Słowacy (257 kg) i Węgrzy (256 kg).

Niskie było i pozostaje w Polsce spożycie wołowiny, które w 2010 r. wynosiło 2,4 kg na mieszkańca, podczas gdy w innych państwach wahało się od 12,5 kg (Niemcy), 12,9 kg (Hiszpania), 19,7 kg (Irlandia), 22,7 kg (Włochy) do 25,8 kg (Francja). Wołowina jako gatunek mięsa jest w naszych warunkach produktem luksusowym (3).

Materiał i metody

Wzorem ubiegłych lat dane dotyczące oceny wyników badania sanitarno-weterynaryjnego opracowano na podstawie urzędowej dokumentacji Inspekcji Weterynaryjnej, pochodzącej ze wszystkich miejsc uboju zwierząt, który odbywał się pod nadzorem lekarsko-weterynaryjnym (4).

Tabela 1. Wyniki badania sanitarno-weterynaryjnego bydła rzeźnego w 2009 r. i 2012 r.

Liczba badanego bydła	Liczba (%) zwierząt, u których stwierdzono objawy bądź zmiany chorobowe	Liczba zwierząt uznanych za niezdatne do spożycia
1 594 697	312 214 (19,57)	4330 (0,27)
1 572 413	264 288 (16,80)	4874 (0,30)

Tabela 2. Rodzaj zmian stwierdzanych w badaniu sanitarno-weterynaryjnym bydła w 2009 r. i 2012 r.

Rodzaj zmian	Liczba (%) zwierząt w 2009 r.	Liczba (%) zwierząt w 2012 r.
BSE	0	3 (0,0001)
Gruźlica	3 (0,0001)	7 (0,00004)
Posocznica i ropnica	1262 (0,07)	1466 (0,09)
Nowotwory	21 (0,001)	10 (0,0006)
Białaczka	0 (0)	1 (0,000)
Wychudzenie i wodnistość tuszy	356 (0,02)	845 (0,05)
Żółtaczka	144 (0,009)	127 (0,008)
Rozkład gnilny	25 (0,001)	46 (0,002)
Niezpełne wykrwawienie, ubój w agonii, śmierć naturalna	116 (0,07)	532 (0,03)
Zatrucie środkami chemicznymi	21 (0,001)	5 (0,0003)
Wągrzyca	908 (0,05)	697 (0,04)
Bąblowica	46 (0,002)	0 (0,0)
Choroba motylicza	152 173 (9,54)	130 985 (8,33)
Inne pasożyty	1128 (0,07)	893 (0,05)
Ogniska ropne, zanieczyszczenia, przekrwienia tkanek	12 8973 (8,08)	11 1900 (7,11)
Inne zmiany	25 440 (1,59)	15 985 (1,01)
Razem	312 214 (19,57)	264 288 (16,80)

Tabela 3. Objawy bądź zmiany chorobowe u bydła rzeźnego w zależności od wieku

Wiek	Liczba badanych zwierząt	Liczba (%) zwierząt z objawami lub zmianami chorobowymi	Liczba (%) zwierząt uznanych za niezdatne do spożycia
- do 12 miesięcy życia	91 226	3395 (3,72)	429 (0,47)
- od 12 do 30 miesiąca	885 352	72 222 (8,15)	952 (0,10)
- od 30 do 48 miesiąca	151 185	3687 (24,38)	820 (0,54)
- od 48 do 72 miesiąca	144 005	43 901 (30,48)	1019 (0,70)
- od 72 miesiąca i wyżej	300 615	107 899 (35,88)	1654 (0,55)
Razem	1 572 413	264 288 (16,80)	4874 (0,30)

Wyniki i omówienie

W 2012 r. w Polsce poddano ubojowi ponad 1,5 mln sztuk bydła i cieląt w wieku od kilku miesięcy do ponad sześciu lat. Objawy bądź zmiany chorobowe stwierdzono u ponad 250 tys. badanych, co stanowiło 16,80% wszystkich zwierząt poddanych ubojowi. Za niezdatne do spożycia uznano 4874 sztuki (0,30%). Wyniki te porównano z badaniami z 2009 r. Szczegóły podane są w **tabeli 1**.

Badaniem lekarsko-weterynaryjnym rozpoznano gruźlicę, posocznicę i ropnicę, nowotwory, białaczkę, wychudzenie i wodnistość tuszy, żółtaczkę, rozkład gnilny, niezupełne wykrwawienie, śmierć naturalną lub ubój w agonii, zatrucia środkami chemicznymi, wągrzycę, motylicę oraz inne pasożyty, ogniska ropne, zanieczyszczenia, przekrwienia tkanek i inne zmiany (**tab. 2**).

Za niezdatne do spożycia uznano prawie 5 tys. sztuk. Liczba zwierząt ze zmianami bądź objawami chorobowymi różniła się znacznie zależnie od ich wieku. Najmniejszą liczbę – 3395 sztuk (3,72%) stanowiły zwierzęta młode, do wieku 12 miesięcy życia, najwyższą liczbę, prawie 108 tys. (35,88%), zwierzęta w wieku powyżej 6 lat (**tab. 3**).

Przyczyną zmian chorobowych najczęściej pozostawała motylicą wątrobową, stwierdzana u ponad 130 tys. sztuk bydła (8,33%) oraz ogniska ropne, zanieczyszczenia, przekrwienia tkanek, rozpoznane u prawie 112 tys. sztuk zwierząt (7,11%). Inne zmiany dotyczyły prawie 16 tys. badanych zwierząt (1,01%).

Odnosząc wyniki badania do analogicznych z 2009 r., można zauważyć, że nastąpił spadek nieznacznie powyżej jednego procent badanych, u których rozpoznawano zmiany bądź objawy chorobowe.

Z uwagi na znaczący import bydła rzeźnego poddawanego ubojowi w określonych rejonach, nie porównywano oceny wyników z latami ubiegłymi.

Piśmiennictwo

1. Judzińska A.: Produkcja mięsa w Unii Europejskiej w 2012 r. *Gosp. Mięsna* 2013, **64**, 34–37.
2. Tereszczuk M.: Analiza wyników handlu zagranicznego mięsem w 2012 r. *Gosp. Mięsna* 2013, **64**, 40–46.
3. Rycombel D.: Przewidywane zmiany na polskim rynku wołowiny. *Gosp. Mięsna* 2012, **63**, 34–37.
4. Inspekcja Weterynaryjna. RRW–6. Sprawozdanie z wyników urzędowego badania zwierząt i mięsa za 2012 rok.
5. Lis H., Górski K.: Ocena wyników badania sanitarno-weterynaryjnego bydła rzeźnego w Polsce w 2009 r. *Życie Wet.* 2011, **86**, 314–316.

Prof. zw. dr hab. Henryk Lis, ul. Międzynarodowa 32 m. 21, 03-922 Warszawa